

Encyklopedia Solidarności

<https://encysol.pl/es/encyklopedia/hasla-rzeczowe/21545,Oficyna-Wydawnicza-Rytm.html>
2022-05-16, 10:13

Oficyna Wydawnicza Rytm

Oficyna Wydawnicza Rytm, warszawskie podziemne wydawnictwo powołane jesienią 1982 przez Teodora Klincewicza (ps. Teoś) i Mariana Kotarskiego (ps. Tadeusz) *vel* Pękalskiego, oficera SB na etacie niejawnym, w ramach działalności Grup Oporu Solidarni, pocz. funkcjonowało jako sekcja wydawnicza GOS (gł. druk ulotek), nast. drukowano także książki, gł. dot. historii najnowszej Polski.

1983–1989 szefem Rytmu, który odpowiadał za dobór autorów, zapewnienie materiałów drukarskich, transportu i magazynów, był M. Kotarski *vel* Pękalski, duży wpływ na politykę wydawniczą Rytmu miał także T. Klincewicz.

Główna drukarnia Rytmu mieściła się w mieszkaniu Bolesława Jabłońskiego (ps. Omega) w Otrębusach, który z uwagi na brak zaufania do M. Kotarskiego *vel* Pękalskiego zorganizował z Tomaszem Łabuś-Kubalskim (ps. Wariat) utajniony przed nim alternatywny kanał druku i kolportażu. 1986 uruchomienie kolejnej drukarni przez Piotra Ziemińskiego w Radziejowicach.

Z Rytmem współpracowała m.in. grupa Płytkiego zw. z GOS, która zajmowała się składem, transportem, przechowywaniem i dystrybucją wydawnictw. W jej skład wchodził: Marek Zatoń (ps. Płytki), Mirosław Banasiak, Jan Mikiewicz, Ewa Zatoń. Z Rytmem współpracowali także: Krystyna Antoszkiewicz (prace graficzne, autorka logo Rytmu), Andrzej Bacia, Barbara Bierzyńska, Maria Borowska (introligatorka), Maria Dziewońska, Jacek Ebert (prace graficzne), Jarosław Filipik, Konrad Głowik (organizator szkoleń dla drukarzy oraz nowych drukarni), Monika Giemza, Andrzej Grabicki (transport), Jerzy Gumowski (projekty graficzne ulotek, znaczków poczty podziemnej, kalendarzy), Elżbieta Guzowska (introligatorka), Maria Hilgert (korektorka), Barbara Hrebenda, Joanna Jabłońska, Olgierd Jabłoński,

Przemysław Jabłoński, Andrzej Jakubczyk, Aniela Kasprowicz, Andrzej Kincel, Bogusław Koc, Czesław Kropielnicki, Piotr Krzyżanowski, Jarosław Malicki, Mikołaj Mirek, Teresa Morawska, Bogusława i Wojciech Radziwon, Sławomir Rokosik, Zbigniew Rubinowski, Roman Rybicki, Władysław Siemanowski, Ewa Skiba, Jarosław Skiba, Edward Skłodowski, Iwona Stawska, Waldemar Strojeński, Maria Stokowska, Wiktor Świercz, Józef Teliga, Rudolf Wasilewski, Eugeniusz Wojtysiak, Kazimierz Wojtaniec, Andrzej Zelczak, Andrzej Witold Zieliński (drukarz), Mariusz Zieliński (1986–1989 m.in. szef produkcji i kolportażu), Mieszko Zieliński.

Pierwszą pozycją była wydana na powielaczu białkowym broszura Władysława Wawrzonka (pod ps. Tadeusz Skałuba) *IV rozbiór Polski w dokumentach* (1983); nast. m.in. wiersze Grzegorza Przemyska *Syn a może sen* (1983). 1987 zapoczątkowano serię wydawniczą „Ocalić od zapomnienia”, w której publikowano dokumenty i relacje z najnowszej historii Polski. 1986–1988 Rytm drukował kwartalnik podziemny „Dwadzieścia Jeden”/„21”. 1988/1989 jako pierwsza oficyna wydał *Drogę nadziei* Lecha Wałęsy. [Druk](#) także podziemnej prasy zakładowej oraz m.in. „Tygodnika Mazowsze” (od 1982/1983), „Kuriera Mazowsza” (1985–1989), „Serwisu Ochrony Środowiska SOS” (1988–1989). W sumie wydał 43 pozycje książkowe w nakł. 2–6 tys. egzemplarzy. Współpraca z innymi wydawnictwami podziemnymi przy wydawaniu Zeszytów Edukacji Narodowej. Poza książkami druk także ulotek, znaczków i poczty podziemnej, kalendarzy, plakatów. Dochody uzyskiwane przez Rytm finansowały działalność GOS.

17 X 1983 ujawnili się M. Kotarski *ve/* Pękalski oraz Andrzej Niedek (ps. Alek) z kilkoma innymi osobami z jego grupy. Osoby zaangażowane w działalność Rytmu nie były aresztowane przez SB, nie doszło także do poważniejszych wpadek zw. z działalnością wydawniczą. Miało to najprawdopodobniej związek z planami kontrwywiadu SB, by zwiększyć znaczenie w podziemiu M. Kotarskiego *ve/* Pękalskiego i umożliwić mu kontakt z działaczami RKW i TKK. Przedstawicielami Rytmu za granicą byli: Marek Przykorski z Montrealu, nast. Jacek Sygnarski ze Szwajcarii.

4 IV 1989 Rytm wyszedł ze struktur GOS, a kierownictwo nad nim zachował M. Kotarski *vel* Pękalski. 17–22 V 1989 Rytm wziął udział w Międzynarodowych Targach Książki w Warszawie, w trakcie kampanii do wyborów czerwcowych drukował plakaty wyborcze kandydatów KO. 1990 oficyna zalegalizowała działalność, specjalizując się w wydawaniu książek z zakresu najnowszej historii Polski, gł. II wojny światowej.

Inwigilacją Rytmu zajmował się najpewniej Wydz. VI Dep. II MSW (macierzysta jednostka SB M. Kotarskiego *vel* Pękalskiego); krypt. sprawy nie jest znany.

Grzegorz Wolk

[Region Mazowsze, Warszawa](#)

[Poprzedni](#)
[Następny](#)

[Zgłoś błąd lub potrzebę uzupełnienia](#)